

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН ТА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Протокол засідання вченої ради
історичного факультету
23 червня 2016 р. № 11

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ»
(для аспірантів спеціальності 052 «Політологія»)**

Маріуполь – 2016

УДК
ББК 323.21

Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Аналіз державної політики» (для аспірантів спеціальності 052 «Політологія») / Уклад. Н. П. Пашина. - Маріуполь: Вид-во Маріупольського державного університету, 2016. - 49 с.

Методичні рекомендації мають на меті допомогти аспірантам у вивченні курсу «Аналіз державної політики», в підготовці к семінарським заняттям та екзамену. Наявність планів семінарів тем доповідей та рефератів, контрольних запитань, логічних завдань по кожній темі, списку літератури до курсу сприятимуть поглибленому вивченню тематичного матеріалу.

Розробник:

Пашина Наталія Полікарпівна, доктор політичних наук, професор кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики.

Рецензенти:

Слющинський Б.В., доктор філософських наук, професор кафедри соціології, політології та філософії МДУ

Романцов В.М., доктор історичних наук, професор кафедри історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 052 «Політологія»	Нормативна	
Модулів – 3	Спеціальність «Політичні інститути та процеси»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 17		I-й	
Індивідуальне науково-дослідне завдання Складання аналітичної записки		Семестр	
Загальна кількість годин - 150		II-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2 Кількість кредитів – 5		42 год.	.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	.
		Самостійна робота	
		50 год.	.
		Індивідуальні завдання:	
		40 год.	.
	Вид контролю: Екзамен		

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання –60/90

Вступ.....	5
Методи навчання та контролю.....	7
Основні теоретичні відомості.....	8
Семінарські заняття.....	17
Питання для самоконтролю.....	33
Завдання для самостійної роботи.....	37
Індивідуальні науково-дослідні завдання.....	38
Орієнтовний перелік питань модульної контрольної роботи.....	39
Розподіл балів, які присвоюються студентам.....	40
Список рекомендованої літератури.....	41
Питання до екзамену.....	47

Навчальна дисципліна «Аналіз державної політики» займає одне з провідних місць в системі політологічної освіти та підготовці фахівців-політологів. Програмою дисципліни передбачено вивчення концептуальних основ державної політики та її, що розглядаються на широкому тлі еволюційних процесів

Мета викладання навчальної дисципліни «Аналіз державної політики» полягає в підготовці майбутніх спеціалістів з політології, аналітиків, консультантів, експертів, викладачів, організаторів для системи державного управління, партій і рухів, засобів масової інформації, центрів, фондів та інших структур.

Основним завданням вивчення дисципліни «Державна політика» виступає формування теоретико-методологічних знань державної політики, та практичних навичок аналізу політики, необхідних для успішної діяльності в цій сфері.

У результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній спеціаліст з політології повинен знати:

- наукові підходи та методологічні основи аналізу державної політики, розвиток та професіоналізацію цієї сфери в Україні;
- сутність, функції, інструменти та напрямки державної політики, зміст основних етапів процесу розробки та впровадження державної політики;
- концептуальні засади та технології аналізу державної політики, сутність та форми аналізу, вміння розглядати зміст основних етапів аналізу державної політики
- сутність та критерії типології державної політики, в тому числі адаптовані до українських суспільних реалій;
- сутність модельного аналізу політики, призначення і функції моделей державної політики в суспільному житті;
- основні принципи державно-політичних рішень, вироблення та аналізу альтернатив рішення, впровадження державно-політичних рішень;
- специфіку прийняття політичних та адміністративних рішень;
- зміст та види аналітичних документів в процесі розробки державної політики, їх структурні і текстуальні особливості

Опис компетенцій: Під час вивчення курсу аспірант повинен оволодіти знаннями про структуру, проблематику, основні завдання та головні напрями досліджень у галузі державної політики.

Прослухавши даний курс аспіранти, майбутні політологи, повинні вміти: робити аналіз державної політики в різних сферах українського суспільства; за допомогою теоретичних моделей досліджувати та аналізувати державну політику в Україні; аналізувати

державно-політичні рішення, альтернативи рішення; скласти аналітичний документ з аналізу державної політики; робити порівняльний аналіз державної політики в іноземних країнах.

З метою активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни «Аналіз державної політики» використовуються наступні навчальні технології: проблемні лекції, творчі завдання, робота в Інтернет, кейси, презентації, рольові ігри, візуальне супроводження навчального процесу (відео презентації, відеозаписи тощо)

Початковою методологічною ідеєю і стрижнем методичної конструкції в курсі «Державна політика» виступає застосування так званого принципу вивчення окремих випадків, або конкретних ситуацій («кейс-стаді»).

Підготовка двох взаємопов'язаних есе є центральною ланкою в системі навчання студентів за даним курсом. Есе (essay) – є самостійною письмовою реферативно-аналітичною роботою, що висвітлює сучасний стан наукової або практичної проблеми. Специфіка підготовки есе по курсу «Аналіз державної політики» пов'язана, перш за все, з його науково-прикладним і практично-політичним характером.

Методи контролю:

- поточний контроль за успішністю здійснюється на основі участі у обговоренні проблем курсу на семінарських заняттях, колоквиумах,
- проміжний контроль здійснюється при написанні модульної контрольної роботи та виконання самостійних робіт та індивідуального науково-дослідного завдання.
- підсумковий контроль здійснюється при складанні екзамену.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ОСНОВНІ ТЕОРЕТИЧНІ ВІДОМОСТІ

МОДУЛЬ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи аналізу державної політики.

Наукові підходи та методологічні проблеми аналізу державної політики. Сутність і структура дисципліни «Аналіз державної політики». Функції дисципліни в системі політологічних знань. Зміст поняття «аналіз державної політики».

Теоретичні підходи аналізу державної політики: концепція інституціоналізму, теорія політичного процесу, теорія відкритих систем, теорія груп, теорія суспільного вибору.

Основні категорії аналізу державної політики: дефініція «політика». дефініція «аналіз», «державна політика», «дослідження політики», «аналіз політики», «суспільна політика».

Середовище суспільної політики: соціальне середовище, фізичне середовище(географічні характеристики, демографічні характеристики, кількість і динаміка населення, розселення, урбаністичні умови, вікова структура населення та інші фізичні характеристики, що визначають спосіб життя, прийнятий у суспільстві), економічне середовище, політичне середовище.

Аналіз стейкхолдерів політики: виробники політики, аналітики політики, групи інтересів, зацікавлені органи влади.

Тема 2. Основні етапи розвитку аналізу державної політики.

Генезис аналізу політики: роботи Каутільї, Арістотеля і Платона. Розвиток аналізу політики в середні віки і в період промислової революції. Зростання емпіричних досліджень.

Роботи

Професіоналізація аналізу політики і становлення його як окремої галузі науки в ХХ ст. Розвиток політичних досліджень в роботах Г. Мідрала, Т. Адорно, С. Стуфера, Д. Лернера, Роботи Г. Ласвела «Політичні науки: сучасний розвиток цілей і методу» (1951) та Гаролда Стейна «Державне управління і розвиток політики: збірка ситуаційних прикладів» (1952 р.). Концепції державної політики в роботах закордонних авторів: Д. Веймер, Л. Пол, К. Вайс, А. Браун та ін.

Мозкові центри: науково-дослідні центри, контрактні дослідні організації, центри, які займаються лобіюванням.

Аналіз політики в Україні: перші кроки та проблеми становлення. О. Кілієвич та В. Тертичка. Дослідження державної політики в роботах українських авторів Т. Бруса, О. Валевського, О. Дем'янчука, О. Кучеренка, В. Ребкало, В. Романова, О. Рудіка.

Українські центри політичного аналізу. Правове регулювання діяльності центрів з аналізу політики в Україні. Український ринок політичного аналізу.

Тема 3. Державна політика як предмет політичного аналізу.

Зміст державної політики. Аналіз впливу соціально-економічних і політичних чинників на зміст державної політики. Дослідження ефекту діяльності різних інституційних структур і політичних процесів на державну політику. Оцінка очікуваних і неочікуваних наслідків державної політики для суспільства.

Визначення державної політики Л. Пая, Т. Дая, Річарда Роуза, К. Фрідріха, Д. Істона, В. Тертички та ін.

Інструменти державної політики: законодавчі та нормативні акти, послуги, гроші, податки та інші економічні важелі, умовляння.

Рівні вироблення державної політики: макрополітичний (загальнонаціональний рівень), субсистемний (рівень окремих функціональних сфер діяльності), мікрополітичний (рівень окремих індивідів, громад, підприємств тощо).

Етапи процесу вироблення державної політики: ідентифікація проблеми, встановлення порядку денного, формулювання пропозицій політики, ухвалення політики, впровадження політики, оцінювання політики.

Модель «Цикл політики» в працях Дж. Андерсона, У. Данна, Е.Бардача, А. Дегтярьова.

Тема 4. Аналіз взаємозалежності суспільних умов і державної політики.

Конструктивність взаємозв'язку державної політики та соціально-економічних політичних, культурних та інших суспільних детермінант і державної політики. Зв'язок державної політики й соціально-економічних суспільних детермінант в аспекті управління. Організаційна сфера державної політики. Взаємодія політичної та організаційної сфер в аналізі державної політики. Механізм функціонування політичної системи за Д. Істоном.

Процес політики. Практика включення проблем до порядку денного.

Результати та наслідки політики: законодавчі акти, укази, постанови, юридичні рішення, програми й послуги з боку державних органів та ін. Вплив політики. Реальні результати, досягнуті через діяльність державних інституцій у процесі реалізації напряду державної політики. Наслідки політики - очікувані/неочікувані кінцеві результати діяльності/бездіяльності державних інституцій.

Тема 5. Процес і технології аналізу державної політики.

Концептуальні засади аналізу державної політики. Аналіз державної політики в працях А. Вілдавскі, Д. Веймера і Е. Вайнінга, В. Віліамса, В. Дана.

Класифікація підходів до аналізу політики. Вивчення змісту політики. Дослідження процесу політики. Дослідження результатів політики. Оцінювальні дослідження. Інформація для процесу вироблення політики. Обстоювання політики.

Характеристика аналізу політики. Основні форми аналізу державної політики – перспективний, ретроспективний та інтегративний. Передумови забезпечення об'єктивності аналізу державної політики.

Основні етапи аналізу політики: формулювання проблеми; визначення критеріїв оцінки; вибір альтернативних варіантів; оцінка альтернативних варіантів; вироблення рекомендацій; презентація рекомендацій.

Демократична політика та аналіз політики.

Тема 6. Типи державної політики як проблемне поле аналізу.

Сутність та критерії типології державної політики. Типологія державної політики за такими критеріями: сфери застосування (трудові відносини, суспільний добробут, громадянські права, зовнішня політика тощо); інститутів (політика законодавчих і судових органів, міністерська політика тощо); часу (довоєнна або післявоєнна політика, політика часів незалежності тощо).

Типологія за критерієм масштабу та цілей державної політики: субстантивна; процедурна; розподільна; регулятивна (політика конкурентного регулювання, політика протекціоністського регулювання); саморегулятивна; перерозподільна; матеріальна; символічна; із вмістом колективних чи приватних благ.

Тема 7. Модельний аналіз державної політики.

Сутність модельного аналізу політики. Теоретичні моделі, Т. Дая у праці «Осягнення державної політики»: 1) інституціональна; 2) процесуальна; 3) групова; 4) еліти; 5) раціональна; 6) інкрементальна; 7) ігрова; 8) системна; 9) суспільного вибору.

Розуміння моделі за В. Тертичка. Модель як концептуальний підхід словесного опису державно-політичного процесу.

Моделі осягнення державної політики. Інституціональна модель, як результат діяльності певних політичних інститутів. Процесуальна модель, як політична діяльність. Модель груп, як результат рівноваги груп. Моделі групової репрезентації: плюралізму (Р.

Даль), елітизму (Т. Дай) та „антиелітизму” (Ч. Мілс), корпоративізму (Ф. Шмміттер) і неомарксизму (Р. Мілібенд).

Модель еліт, як смак і цінності правлячих еліт. В. Мілс «Могутність еліт» (1956). Основні положення теорії еліт.

Раціональна модель. Г. Саймон «Ухвалення рішень і адміністративна організація» (1943), «Нова наука управлінського рішення» (1960), «Адміністративна поведінка» (1957). Концепції «обмеженої раціональності».

Інкrementальна (нарощувальна) модель як продовження попередньої урядової діяльності, але з певними додатковими модифікаціями. Ч. Ліндблом «Наука просування до кінця» (1959), Е. Вудхауз, Ч. Ліндблом «Процес ухвалення політичних рішень» (1993).

Ігрова модель, як результат раціонального вибору в конкурентних ситуаціях. Системна модель, як відповідь політичної системи на сили, що впливають на неї зовні, тобто як вихід системи. Концепція системи Д. Істона у статті «Підхід до аналізу політичних систем» (1957). Модель суспільного вибору, як результат колективного прийняття рішень зацікавленими індивідами.

Тема 8. Технології написання аналітичного документа у сфері державної політики

Роль аналітичного документа в процесі розробки політики. Аналітичний документ як інструмент для розробки і ухвалення рішень. Аналітичний документ: робота прикладна, а не теоретична.

Види аналітичних документів: дослідження політики і аналіз політики. Планування, написання і публікація аналітичного документа

Структурні і текстуальні особливості аналітичного документа. Загальні елементи аналітичного документа. Визначення проблеми політики. Методологія і обмеження дослідження. «Дорожня карта» документа. . Опис проблеми: текст і аргументація. Контрольний список для написання. Використання джерел. Варіанти політики: структура, текст і аргументація. Висновки та рекомендації.

МОДУЛЬ 2.

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИЙНЯТТЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Тема 9. Теоретичні аспекти дослідження державно-політичних рішень

Історія дослідження процесу прийняття та реалізації рішень. Стародавній Світ: конфуціанство, Веди, «Закони Ману», Артхашастра» Каутильї. Специфіка ставлення до процесу прийняття політичних рішень в античний період. Роботи Арістотеля «Політика» та

«Нікомахова етика». Дослідження процесу прийняття та реалізації рішень у Середньовіччі (Ф. Аквінський) та в епоху Відродження (Н. Макіавеллі).

Проблеми раціонального та ефективного прийняття політичних рішень інтенсивно досліджувались мислителями доби Просвітництва (Т. Гоббс, Б. Спіноза, Ж.Ж. Руссо).

Розробка питань адміністративно-державного управління Вудро Вільсона (модель «адміністративної ефективності») та Френка Дж. Гуднау наприкінці XIX – початку XX ст. Аналіз державної бюрократії Макса Вебера. Проблеми політичних рішень в праці Гарольда Лассуелл «Влада та особа». Розробка понятійного апарату політичних рішень в роботах Р. Снайдера, Б. Сапіна, Г. Брака, А. Боднара та ін.

Державно-політичні рішення: сутність та функції. Класифікація типів політичних рішень. Особливості держави як суб'єкта прийняття державно-політичних рішень. Рівні прийняття державних рішень. Види рішень: політичні й адміністративні. Принципи прийняття державних рішень. Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття політичних рішень.

Тема 10. Моделі та технології циклу прийняття рішень

Класичні моделі процесу прийняття рішень. Описовий та нормативний. підходи до проблеми прийняття державно-політичних рішень. Моделі політико-управлінського циклу: У.Дженкінс «Політичний аналіз: політична та організаційна перспективи» (1978). Б. Хогвуд і Л. Ганн «Політичний аналіз для реального світу» (1984), циклічна модель Дж. Андерсона і У. Данна.

Альтернативні моделі. Модель «політико-управлінських потоків» Д. Кінгдона («Порядок денний, альтернативи і політичні курси держави»). Модель «раундів» Г. Тейсмана.

Основні фази політико-управлінського циклу прийняття рішень за А. Дегтяревим. Технологія підготування, прийняття і реалізації політичного рішення. Основні методи прийняття рішень за Ч. Линдбломом: раціонально-універсальний та метод послідовних обмежень.

Методи та стилі прийняття рішення.

Тема 11. Побудова політичного порядку денного

Сутність політичного порядку денного. Розуміння природи політичних рішень та процесу їх прийняття в роботах Р. Келлі і Д. Паламбо, Дж. Мангейма і Р. Річа, Б. Хогвуда і Б. Ганна, У.Дженкінса. Політичний порядок денний Дж. Андерсона.

Етапи формування політичного порядку денного. «Цикл підтримки уваги до питання» Ентоні Даунса. Цикл формування політичного порядку денного Роджера Кобба і Чарльза Елдера.

Визначення проблем. Девід Дері «Визначення проблеми в політичному аналізі» (1984). Об'єктивні та «суб'єктивовані» характеристики проблеми. Класифікація проблем. Типи суспільних проблем за критерієм структурованості В. Бакуменко.

Боротьба за формулювання питання до порядку денного. Інституційні порядки денні.

Тема 12. Вироблення та аналіз альтернатив рішення

Організаційні складові процесу вироблення альтернатив. Характер проблеми: типові, унікальні. Методичні підходи до аналізу та вироблення альтернатив рішення: описовий підхід, сценарний підхід, динамічний підхід.

Вибір альтернатив. Граничні умови та обмеження вибору альтернатив.

Метод мозкового штурму. Робота А. Осборна «Керована уява» (1953). Структура методу мозкового штурму. Основні правила на етапі генерації. Особливості та етапи аналізу ідей. Професіоналізм ведучого.

Метод «Дельфі». Елементи проведення експертизи за методом «Дельфі»: формування постійної робочої групи, яка забезпечує збір та узагальнення думок експертів; вибір необхідних для дослідження кількості та складу експертів; складання анкети, в якій вказуються основні і допоміжні питання; створення умов проведення експертизи; проведення опитувань експертів згідно з визначеною методикою; узагальнення експертних висновків та видача рекомендацій з досліджуваної проблеми.

Етапи опитування експертів

Тема 13. Раціональність вибору альтернатив рішення

Типи та чинники раціональності альтернатив рішення. Типи раціональності: технічний, економічний, юридичний, соціальний, субстантивний.

Правила і принципи теорії вичерпної раціональності. Теорії обмеженої раціональності (Г. Саймон). Структурні передумови раціональності. Правила досягнення компромісу під час узгодження альтернатив. Визначення ресурсних центрів. Передумови прийняття ефективного рішення.

Алгоритми ефективності прийняття рішень. Визначення цілі і напрямку у розв'язанні проблемної ситуації. Формулювання критеріїв рішення. Поділ критеріїв щодо обмежень та

бажаних характеристик. Вироблення альтернатив. Порівняння альтернатив. Оцінка ризику. Вибір альтернативи. Аналіз плану реалізації рішення.

Основні вимоги до оцінки ефективних рішень.

Тема 14. Впровадження державно-політичних рішень

Сутність та структура впровадження політики. Сутність впровадження рішень. Вертикаль «згори-донизу». Системний контроль. Ресурси. Провідні чинники впровадження. «Ефект впровадження» П. Сабат'єра.

Інструменти та методи реалізації політичних рішень. Три групи методів реалізації політичних рішень: організаційно-розпорядчі, методи опосередкованого впливу, соціально-психологічні. Методи впливу на процес впровадження рішення. Методи впровадження політики Л. Пая.

«Реалізація рішень» Дж. Прессмана і А. Вілдавськи. Механізм реалізації рішень. Умови, за яких політичне рішення зможуть досягнути своєї мети (П. Сабат'єр та Д.Мазменіан).

Моделі впровадження рішення. Дж. Прессман і А.Вілдавськи «Реалізація». Поняття «критичної точки рішення» і «точки усунення перешкод».

Модель «зверху-донизу» в дослідженнях П. Сабат'єра. Сутність моделі «знизу-догори». «Бюрократ вулиці» М.Ліпськи.

Тема 15. Специфіка прийняття політичних та адміністративних рішень

Особливості прийняття рішень у сфері державної політики. Основоположні принципи поліпшення механізму і системи розробки і ухвалення рішень у сфері державної політики. Елементи раціонального процесу прийняття та реалізації рішення. Об'єктивні і суб'єктивні чинники впливу на процес прийняття та реалізації рішення.

Моделі ухвалення політичних рішень: гармонізації інтересів (переговорна модель), принципом згоди більшості, консенсусу.

Специфіка прийняття урядових рішень. Стилі ухвалення рішень із суспільних проблем: а) політика координації; б) політика згоди і схвалення; в) політика керівництва; г) політика адаптації. Головні чинники, що впливають на зміст і механізм узгодження рішень. Моделі ухвалення рішення.

Основні методи прийняття рішень за Ч. Ліндбломом: раціонально-універсальний (кореневий) та інкрементальний (метод гілок).

Моделі прийняття урядових рішень: формальна, змагальна та колегіальна.

Адміністративні рішення. Типова модель ухвалення адміністративних рішень. Правові форми здійснення державних рішень і функцій. Типи адміністративних рішень: «раціонального рішення», «рішень, заснованих на судженні», «інтуїтивного рішення». Типи ухвалення адміністративного рішення: символічні, конфліктні, в умовах кризової ситуації.

Тема 16. Прийняття рішень у зовнішній політиці

Специфіка сфери прийняття зовнішньополітичних рішень. Сутність, принципи та фактори зовнішньої політики держави. Механізм підготовки, прийняття та реалізації політичних рішень у зовнішній політиці, шляхи оптимізації цього процесу. Школи та теоретичних напрямки прийняття зовнішньополітичних рішень: раціонального вибору, психологічний, інституційний, інтеракціоналістичний, системний.

Моделі та методики прийняття рішень у зовнішній політиці. Метод консенсусу. Варіантна методика. Елементи системної методики. Процедурна методика. Метод проблемного структурування.

Роль міжнародних неурядових організацій та експертно-аналітичних структур у прийнятті зовнішньополітичних рішень. Виникнення та розвиток експертно-аналітичних структур. Форми діяльності міжнародних неурядових організацій. Неурядові міжнародні організацій в Україні. Неурядові аналітичні центри: «мозкові центри», або «фабрики думок». Функції та типи «фабрик думок».

Тема 17. Державна політика ідентичності як ресурс демократичного розвитку

Загальне поняття ідентичності. Основні методологічні підходи вивчення концепту ідентичності: примордіалізм, есенціалізм і конструктивізм. Політична ідентичність: сутність, механізми та фактори її формування.

Функції політичної ідентичності в сучасному суспільстві. А. Кемпбелл, Д. Стоукс, У. Міллер та Ф. Конверс про функції політичної ідентичності. Актуалізація функції політичної ідентичності як ресурсу суспільного розвитку в сучасних державах. Типи політичної ідентичності. Негативна модель політичної ідентифікації. Кризова ідентичність. Колективна ідентичність: національно-державна ідентичність (загальнодержавна ідентичність), національно-громадянська ідентичність, наднаціональна політична ідентичність, цивілізаційна ідентичність, регіональна політична ідентичність.

Роль політичної ідентифікації в процесі демократичної трансформації суспільства. Характер політичної ідентифікації як значуща характеристика політичного життя суспільства. Вплив політичної ідентичності на політичну поведінку людей та електоральний вибір. Взаємозв'язок між демократичною трансформацією суспільства та формуванням

колективної загальнодержавної ідентифікації громадян на основі демократичних норм і цінностей.

Розвиток політичної ідентичності в період трансформації українського суспільства. Об'єктивні та суб'єктивні фактори впливу.

Стратегія розвитку політичної ідентичності в сучасній Україні. Політика ідентичності, як інструмент формування демократичної консолідації українського суспільства. Функції та завдання політики ідентичності.

ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ.

Постановка проблеми.

1. Наукові підходи та методологічні проблеми аналізу державної політики.
2. Визначення основних категорії аналізу державної політики.

Теми рефератів та доповідей

1. Аналіз державної політики у працях зарубіжних вчених (М. Браун, Вайс, Л. Пал, Д. Веймер, Е. Вайнінг, В. Данн, А. Дегтярєв та ін.).
2. Огляд праць вітчизняних вчених з аналізу державної політики (В. Гошовська, О. Кілієвич, В. Тертичка, В. Романов, С. Дацюк, Ф. Рудича, Т. Брус, О. Рудік та ін.).

Логічні та творчі завдання

1. На прикладі окремої суспільної проблеми зробіть аналіз стейкхолдерів процесу політики.
2. Дайте характеристику основним формам та механізмам впливу груп інтересів на державну політику.

Література

1. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень. Зб. документів і матеріалів / Укл. О.І.Кілієвич, В.В.Тертичка. – К.: “К.І.С.”, 2004. – С. 17-22.
2. Браун М. Посібник з аналізу державної політики / Пол Браун / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.
3. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
5. Дегтярєв А.А. Принятие политических решений: учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
6. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
7. Здійснення державної регуляторної політики органами місцевого самоврядування : практ. посіб. / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, Н.В. Стаднічук [та ін.]; за заг. ред. О. В. Літвінова. – Д. : МОНОЛІА, 2012. – 100 с.

8. Кілієвич О. Англо-український глосарій термінів і понять з аналізу державної політики та економіки. – К.: Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2003. – 510 с.
9. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве сомоврядування в Україні: підручник / 2-е изд., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 504 с.
10. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
11. Пашко Л.А. Діалог влади та громадськості. Демократичні стандарти побудови громадянського суспільства: навч.-метод. посіб. / Пашко Л.А. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2010. – 48 с.
12. Романов В.Є. Вступ до аналізу політики: навч. посібник. – К., 2001.
13. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
14. Тертичка В. Аналіз державної політики і політологія // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 3-22.
15. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70.
16. Філіпповський В. М. Основи теорії державного управління: навчальний посібник / В. М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
17. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти. монографія / Галина Петрівна Щедрова. – Луганськ, «Елтон-2», 2010. – 308 с.
18. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York, 2003.
19. Dye T. Understanding Public Policy.— New Jersey: Prentice Hall, 1995. – 342 p.
20. Mitchel J., Mitchel W. Policy Analysis and Public Policy: An Introduction to Political Science.— Chicago: Rand McNally and Company, 1969.— 685 p.
21. . Peters B. Guy. The Politics of Bureaucracy.— New York: Longman, 1989. – 303 p.

ТЕМА 2. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЯК ПРЕДМЕТ ПОЛІТИЧНОГО АНАЛІЗУ

Постановка проблеми.

1. Державна політика: сутність, функції, напрямки.
2. Інструменти державної політики.
3. Основні етапи процесу державної політики.

Теми рефератів та доповідей

1. Застосування системного методу в процесі ідентифікації суспільних проблем.

2. Вплив інститутів громадянського суспільства на державну політику.
3. Проблема морального вибору у державній політиці.
4. Роль консультантів-аналітиків у процесі розробки державної політики.

Логічні та творчі завдання

1. Із застосуванням методики «дерево цілей» ідентифікуйте суспільну проблему та визначте цілі державної політики щодо її вирішення.
2. На прикладі окремої суспільної проблеми визначте альтернативи її вирішення та виділіть найкращу альтернативу.
3. Наведіть приклади специфіки та особливості оцінних критеріїв альтернатив вирішення окремих суспільних проблем.
4. Чи залежить цикл політики від місця розташування, режиму в країні?

Література

1. Валецький О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: моногр. / О.Л. Валецький. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
2. Вступ до аналізу державної політики: навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 238 с.
3. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
5. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
6. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: моногр. / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
7. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
8. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ.. – К.: Вид.дім. «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549с.
9. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
10. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70
11. Філіпповський В. М. Основи теорії державного управління: навчальний посібник / В. М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.

12. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн; пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
13. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
14. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
15. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, 1956.

ТЕМА 3. АНАЛІЗ ВЗАЄМОЗАЛЕЖНОСТІ СУСПІЛЬНИХ УМОВ І ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми.

1. Конструктивність взаємозв'язку державної політики та соціально-економічних умов розвитку суспільства.
2. Результати та наслідки державної політики.

Теми рефератів та доповідей

1. Адміністративний аспект державного управління.
2. Корелятивні відносини держави й суспільної сфери.
3. Аналіз стратегії державної політики.
4. Державна політика як дієздатна влада.

Логічні та творчі завдання

1. Розкрийте зміст принципів прозорості та відкритості діяльності органів державної влади, його правові та організаційні аспекти.
2. Назвіть сфери в яких необхідно максимальне втручання держави.
3. В яких сферах необхідна мінімізація втручання держави? Чому ?
4. Обґрунтуйте необхідність і межі втручання держави в економічну сферу.
5. Охарактеризуйте «оптимум за Парето».

Література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996. – 55 с.
2. Аналіз державної політики та прийняття рішень парламентом України у здійсненні конституційних функцій: посібник / В. А. Гошовська, П. В. Мироненко, М. М. Газізов, О.З. Босак. – К. : НАДУ, 2010. – 88 с.
3. Браун М. Посібник з аналізу державної політики / Пол Браун / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.

4. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
5. Веймер Д., Вайнінг Е. Аналіз політики: Концепції і практика. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
6. Вступ до аналізу державної політики: навч. посіб. / В. Романов, О. Рудік, Т. Брус. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 238 с.
7. Газізов М.М. Організаційно-правове регулювання лобістської діяльності в органах представницької влади [Електронний ресурс]. - Експертна думка, 2010.– Режим доступу: www.politika.cn.ua
8. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
9. Гошовська В., Пашко Л. Реформування Української держави як виклик сьогодення // Вісн. НАДУ. – 2011. – № 1. – С. 14-22.
10. Дегтярєв А.А. Принятие политических решений: учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
11. Державна політика: аналіз та механізми впровадження // О.І. Кілієвіч, В.В.Тертичка. – К.: НАДУ, 2009. – 88 с.
12. Истон Д. Категории системного анализа политики / Д. Истон // Філософія політики: хрестоматія: у 4 Т. / Авт.-упоряд. В.П.Андрущенко (кер.) та ін. – К.: Знання України, 2003. – Т. 3. – С. 217 – 233.
13. Лобанов В. Государственное управление и общественная политика: учебное пособие. – СПб.: С.-Петербург, 2004. – 448 с.
14. Маринко Г. И. Управленческий консалтинг: учебное пособие. – М.: ИНФРА-М, 2009. – 381 с.
15. Новакова О. В. Політичний процес: сутність та сучасні тенденції розвитку: навчальний посібник. – Луганськ: «Елтон-2», 2010. – 244 с.
16. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ.. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549с.
17. Пашко Л.А. Соціальна ефективність як виклик сьогодення державного управління // Вісн. НАДУ. – 2011. – № 2. – С. 19-24.
18. Сурай І.Г. Сутність професіоналізму еліт в державному управлінні / Інна Сурай // Зб. наук.праць НАДУ / за заг. ред. Ю. В.Ковбасюка. – К. : Вид-во НАДУ, 2010. – Вип. 1. – С. 40-49.
19. Телешун С.О. Суспільні виклики та ефективна публічна влада: українські реалії / С. О. Телешун // Трибуна. – 2010. – № 7–8. – С. 8–11.

20. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
21. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70
22. Тертичка В. Інструменти суспільної політики та практика застосування в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Спецвипуск: Політичні технології. – С.33-41
23. Управління. Менеджмент. Адміністрування: теоретичні основи: навч. посіб. / Д.В. Карамішев, Ю.Г. Кальниш, І.О. Кононов. – Х.: Вид-во "Точка", 2010. – 296 с.
24. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти: монографія / Г.П. Щедрова. – Луганськ: «Елтон-2», 2010. – 308 с.
25. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003
26. Lindblom C., Woodhouse E. The Policy-Making Process. Englewood Cliffs. 1993.
27. Manheim G., Rich R. Empirical Political Analysis: Research Methods in Political Science. New York. 1991.

ТЕМА 4. ПРОЦЕС І ТЕХНОЛОГІЇ АНАЛІЗУ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Постановка проблеми.

1. Концептуальні засади аналізу державної політики.
2. Форми аналізу державної політики.
3. Основні етапи аналізу державної політики.

Теми рефератів та доповідей

1. Основні нормативні правові акти, що забезпечують правову основу державної політики.
2. Основні етапи законодавчого процесу.
3. Соціально-психологічні й етичні аспекти аналізу державної політики.

Логічні та творчі завдання

1. На яких суспільних цінностях ґрунтується аналіз державної політики ?
2. Які характерні риси аналітичної чутливості аналітика політики ?
3. Як ви розумієте підхід, що технологічні аспекти аналізу державної політики не мають визначального значення для його якості ?

Література

1. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
2. Вступ до аналізу державної політики: Навч. посіб. / В. Романов,

- О. Рудік, Т. Брус. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2001. – 238 с.
3. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
  4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
  5. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
  6. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: Моногр. / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
  7. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
  8. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. – К.: Вид.дім. «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549с.
  9. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
  10. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70
  11. Філіпповський В.М. Основи теорії державного управління: Навчальний аосібник / В.М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
  12. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн; пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О. Кілієвич. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
  13. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
  14. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
  15. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, 1956.

ТЕМА 5. ТИПИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЯК ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ АНАЛІЗУ

Постановка проблеми.

1. Сутність та критерії типології державної політики.
2. Характеристика типів державної політики, придатних до аналізу.

Теми рефератів та доповідей

1. Символічна політика в Україні.

2. Регуляторна політика місцевого самоврядування.
3. Державні послуги.

Логічні та творчі завдання

1. Як ви гадаєте, наскільки може бути ефективною перерозподільна політика в сучасному суспільстві?
2. Чому перерозподільна політика характеризується високим рівнем конфліктності між її учасниками?
3. Чому саме такі типи державної політики придатні для аналізу ?

Література:

1. Браун М. Посібник з аналізу державної політики / Пол Браун / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.
2. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
3. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
4. Дегтярёв А.А. Принятие политических решений: Учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
5. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
6. Здійснення державної регуляторної політики органами місцевого самоврядування: практич. посіб. / О.В. Літвінов, Н. М. Літвінова, Н.В. Стаднічук [та ін.]; за заг. ред. О.В. Літвінова. – Д. : МОНОЛІА, 2012. – 100 с.
7. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні.: Підручник / 2-е изд., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 504 с.
8. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
9. Пашко Л.А. Діалог влади та громадськості. Демократичні стандарти побудови громадянського суспільства: Навч.-метод. посіб. / Пашко Л.А. – К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2010. – 48 с.
10. Романов В.Є. Вступ до аналізу політики: Навч. посібник. – К., 2001.
11. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.

12. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С.58-70.
13. Філіпповський В.М. Основи теорії державного управління: Навчальний посібник / В. М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
14. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти. Монографія / Г.П. Щедрова. – Луганськ, «Елтон-2», 2010. – 308 с.
15. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003
16. Dye T. Understanding Public Policy.— New Jersey: Prentice Hall, 1995.— 342 p.83.
17. Mitchel J., Mitchel W. Policy Analysis and Public Policy: An Introduction to Political Science.— Chicago: Rand McNally and Company, 1969.— 685 p.
18. . Peters B. Guy. The Politics of Bureaucracy.— New York: Longman, 1989. – 303 p

ТЕМА 6. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ

Постановка проблеми.

1. Історія дослідження процесу прийняття та реалізації рішень.
2. Державно-політичні рішення: сутність та функції.
3. Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття рішень.

Теми рефератів та доповідей

1. Арістотель як засновник сучасної теорії прийняття політичних рішень.
2. Механізми прийняття державних рішень в працях Н. Макіавеллі.
3. Визначення предмета політико-управлінської науки в працях Г.Лассуелла.
4. М.Вебер про бюрократію як суб'єкта прийняття державних рішень.
5. Характеристика сучасних державно політичних рішень.

Логічні та творчі завдання

1. Проаналізуйте еволюцію раціональної моделі прийняття політичних рішень.
2. Визначте суб'єктивні та об'єктивні складові процесу прийняття рішень.
3. Здійсніть порівняльну характеристику інкременталістської моделі прийняття рішень Ч. Ліндблома та моделі обмеженої раціональності Г. Саймона.

Література

1. Браун М. Посібник з аналізу державної політики / Пол Браун / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.

2. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
3. Ведунг Е. Оцінювання державної політики і програм / Е. Ведунг / Пер. з англ. В.Шульги. – К.: ВСЕУВИТО, 2003. – 350 с.
4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
5. Дегтярёв А.А. Принятие политических решений: Учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
6. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
7. Пал Лесли А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
8. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
9. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С. 58-70.
10. Філіпповський В.М. Основи теорії державного управління: Навчальний аосібник / В.М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
11. Щедрова Г.П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти. Монографія / Галина Петрівна Щедрова. – Луганськ, «Елтон-2», 2010. – 308 с.
12. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
13. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
14. Dunn W. Public Policy Analysis: An Introduction. 2nd ed. Englewood Cliffs, 1994.
15. Dunn, W. Public Policy Analysis: An Introduction, 2nd ed., Englewood Cliffs, – N-Y.: Prentice Hall, 1994. – 380 p.
16. Jenkins W. Policy Analysis. Oxford, 1978.
17. Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. Oxford, 1984.
18. Kelly R., Palumbo D. Theories of Policy Making. – Encyclopedia of Government and Politics. Vol. 2 (ed.) Hawkesworth M., Kogan M. L., N.Y. 1992.
19. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, 1956.
20. Lindblom C., Woodhouse E. The Policy-Making Process. Englewood Cliffs. 1993.

ТЕМА 7. ПОБУДОВА ПОЛІТИЧНОГО ПОРЯДКУ ДЕННОГО

Постановка проблеми

1. Сутність політичного порядку денного.
2. Етапи формування політичного порядку денного.
3. Визначення проблем.

Теми рефератів та доповідей:

1. Формальні та неформальні чинники формування політичного порядку денного.
2. Специфіка побудови законодавчого та урядового порядків денних в Україні.
3. Вплив політичної еліти на формування політичного порядку денного.
4. Механізми формування політичного порядку денного.

Логічні та творчі завдання

1. Підготуйте аналітичну записку «Артикуляція та агрегація соціально-політичних проблем в програмах політичних партій України».
2. Здійсніть ієрархію суб'єктів формування політичного порядку денного.
3. Охарактеризуйте механізм просування конкретної соціально-політичної проблеми до політичного порядку денного.

Література

1. Вайс К.Г. Оцінювання: методи дослідження програм та політики / К.Г. Вайс / Пер. з англ. Р.Ткачука; Наук.ред. О.Кілієвич. – К.: Основи, 2000. – 671 с.
2. Ведунг Е. Оцінювання державної політики і програм / Е. Ведунг / Пер. з англ. В.Шульги. – К.: ВСЕУВИТО, 2003. – 350 с.
3. Веймер Д., Вайнінг Е. Аналіз політики: Концепції і практика. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
4. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
5. Дегтярєв А.А. Принятие политических решений: Учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
6. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
7. Демиденко В. О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні. (у схемах): Посібник. – К.: КНТ, 2007. – 440 с.
8. Державна політика: аналіз та механізми впровадження // О.І.Кілієвич, В.В.Тертичка. – К.: НАДУ, 2009. – 88с.

9. Кальниш Ю.Г. Концепти і парадокси політичного аналізу в державному управлінні / Ю.Г. Кальниш // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 147. Т. 159. Державне управління. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – С. 11-18.
10. Маринко Г. И. Управленческий консалтинг: Учебное пособие. – М.: ИНФРА – М., 2009. – 381 с.
11. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549 с.
12. Телешун С.О., Ситник С.В. Правові механізми реалізації публічної політики / С.О. Телешун, С.В. Ситник // Державне управління: теорія та практика. – НАДУ, 2010. – Вип. 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/index.htm>
13. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
14. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
15. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
16. Birkland T.. An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts, and Models of Public Policy Making. N.Y; L., 2001
17. Dunn W. Public Policy Analysis: An Introduction. 2nd ed. Englewood Cliffs, 1994.
18. Dunn, W. Public Policy Analysis: An Introduction, 2nd ed., Englewood Cliffs, – N-Y.: Prentice Hall, 1994. – 380 p.
19. Jenkins W. Policy Analysis. Oxford, 1978.
20. Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. Oxford, 1984.
21. Kelly R., Palumbo D. Theories of Policy Making. – Encyclopedia of Government and Politics. Vol. 2 (ed.) Hawkesworth M., Kogan M. L., N.Y. 1992.
22. Lindblom C., Woodhouse E. The Policy-Making Process. Englewood Cliffs. 1993.
23. Teisman G. Models for Research into Decision-Making Process: On Phases, Streams and Decision Making Rounds // Public Administration. – 2000. – vol. 78. – №4.

ТЕМА 8. ВИРОБЛЕННЯ ТА АНАЛІЗ АЛЬТЕРНАТИВ РІШЕННЯ

Постановка проблеми

1. Організаційні складові процесу вироблення альтернатив.
2. Вибір альтернатив.
3. Метод «мозкового штурму».
4. Метод «Дельфі».

Теми рефератів та доповідей:

1. Виникнення та формування методу «мозкового штурму».
2. Основні етапи аналізу та вибору альтернатив за допомогою методу «мозкового штурму».
3. Характеристика методу «Дельфі».
4. Основні етапи аналізу проблеми за методом «Дельфі».

Література

1. Аналіз державної політики та прийняття рішень парламентом України у здійсненні конституційних функцій: Посібник / В.А. Гошовська, П.В. Мироненко, М.М. Газізов, О.З. Босак. – К. : НАДУ, 2010. – 88 с.
2. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
3. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
4. Дегтярёв А.А. Принятие политических решений: Учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.
5. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А.Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
6. Державна політика: аналіз та механізми впровадження // О.І.Кілієвіч, В.В.Тертичка. – К.: НАДУ, 2009. – 88с.
7. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: Моногр. / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
8. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування / А.О. Коваленко. – К.: Наук. світ, 2002. – 201 с.
9. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ.. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
10. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549 с.
11. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
12. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.
13. Birkland T. An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts, and Models of Public Policy Making. N.Y; L., 2001
14. Dunn W. Public Policy Analysis: An Introduction. 2nd ed. Englewood Cliffs, 1994.

15. Dunn, W. Public Policy Analysis: An Introduction, 2nd ed., Englewood Cliffs, – N-Y.: Prentice Hall, 1994. – 380 p.
16. Jenkins W. Policy Analysis. Oxford, 1978.
17. Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. Oxford, 1984

ТЕМА 9. ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ІДЕНТИЧНОСТІ ЯК РЕСУРС ДЕМОКРАТИЧНОГО РОЗВИТКУ

Постановка проблеми

1. Політична ідентичність: сутність, механізми та фактори її формування.
2. Роль політичної ідентифікації в процесі демократичної трансформації суспільства.
3. Розвиток політичної ідентичності в період трансформації українського суспільства. Стратегія розвитку політичної ідентичності.

Теми рефератів та доповідей:

1. Функції та типи політичної ідентичності в сучасному суспільстві.
2. Форми політичної ідентичності за М. Кастельсом.
3. Типи політичної ідентичності сучасного українського суспільства.
4. Проблеми кризи політичної ідентичності в сучасній Україні.
5. Політика ідентичності в демократичному суспільстві.

Логічні та творчі завдання

1. Докажіть, що демократизація суспільства безпосередньо залежать від політичної ідентичності учасників політичного процесу.
2. Проаналізуйте специфіку розвитку політичної ідентичності в період трансформації українського суспільства.
3. Обґрунтуйте, що політична ідентичність є найважливішим ресурсом політичного розвитку.

Література

1. Воропаєва Т. С. Становлення національної і європейської ідентичності громадян України: емпіричне дослідження (1991-2011 рр.) / Т. С. Воропаєва // 20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього : матеріали XI науково-практичної конференції. — К. : Національна академія управління, 2011. — 404 с.
2. Габермас Ю. Громадянство і національна ідентичність / Ю. Габермас // Умови громадянства : [зб. ст. / за ред. Варта ван Стінбергена]. — К., 2005. — С. 49–70.
3. Головаха Є. Українське суспільство 1992 - 2008: Соціологічний моніторинг / Є. Головаха, М. Панина. — К. : ІС НАНУ, 2008. — 85 с.

4. Гудков Л. Н. К проблеме негативной идентификации / Л. Н. Гудков // Негативная идентичность. Статьи 1997–2002 годов. — М. : Новое литературное обозрение, «ВЦИОМ – А», 2004. — С. 262–299.
5. Кастельс М. Власть идентичности [Электронный ресурс] / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе : [антология / под ред. В. Л. Иноземцева]. — М. : Academia, 1999. — Режим доступа : http://iir-mp.narod.ru/books/inozemcev/page_1003.html. — Назв. с экрана.
6. Качанов Ю. Л. Опыты о поле политики / Ю. Л. Качанов. — М. : Институт экспериментальной социологии, 1994. — 159 с.
7. Нагорна Л. П. Соціокультурна ідентичність: пастки ціннісних розмежувань / Л. П. Нагорна. — К. : ІПіЕНД ім. І.Ф.Кураса НАН України, 2011. — 272 с.
8. Нічога М. Зіткнення цивілізацій посеред України [Електронний ресурс] / М. Нічога. — Сайт Інтернет-видання «Українська правда». — Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/articles/2010/06/11/5126765/>. — Назва з екрану.
9. Пашина Н. Концепт політичної ідентичності в українській політичній науці / Н. Пашина // Політичний менеджмент : наук. журнал / Голов. ред. Ю. Ж. Шайгородський. — 2012. — № 4–5. — С. 180–191.
10. Пашина Н. П. Формування політичної ідентичності в умовах демократичної трансформації українського суспільства: Монографія / Н. П. Пашина. — Луганськ : Вид-во «Ноулідж», 2013. — 416 с.
11. Політика ідентичності в Україні: концептуальні підходи, основні завдання та механізми реалізації / М. Розумний, В. Андрусів, В. Бакальчук [та ін.] // Україна: політичні стратегії модернізації : зб. науково-аналітичних доп. / за ред. М. М. Розумного (заг. ред.), О. А. Корнієвського, В. М. Яблонського, С. О. Янішевського. — К. : НІСД, 2011. — 328 с.
12. Растоу Д. А. Переходи до демократії: спроба створення динамічної моделі / Д. А. Растоу // Демократія : [антологія / упоряд.: О. Проценко]. — К. : Смолоскіп, 2005. — С. 583–604.
13. Спільна ідентичність громадян України: особливості і проблеми становлення // Національна безпека і оборона. — 2006. — № 7(79). — 56 с.
14. Степико М. Т. Українська ідентичність: феномен і засади формування : монографія / М. Т. Степико. — К. : НІСД, 2011. — 336 с.
15. Троян С. Сучасна Україна: від локальної цивілізації до консолідації суспільства / С. Троян // 20 років незалежності України: здобутки, втрати і стратегії майбутнього : матеріали XI науково-практичної конференції. — К. : Національна академія управління, 2011. — 404 с.

16. Українське суспільство 1992–2010. Соціологічний моніторинг / [за ред. В. Ворони, М. Шульги]. — К. : Інститут соціології НАН України, 2010. — 636 с.
17. Фесенко В. Суспільство і незалежність [Електронний ресурс] / В. Фесенко // Українська правда. — 2011. — 7 вересня. — Сайт Інтернет-видання «Українська правда». — Режим доступу до ст. : <http://www.pravda.com.ua/articles/2011/09/7/6566102>. — Назва з екрану.
18. Фесенко В. Що змінилося за 20 років [Електронний ресурс] / В. Фесенко // Українська правда. — 2011. — 15 вересня. — Режим доступу до ст. : <http://www.pravda.com.ua>. — Назва з екрану.
19. Фукуяма Ф. Доверие [Электронный ресурс] / Ф. Фукуяма // Новая постиндустриальная волна на Западе : [антология / под ред. В. Л. Иноземцева]. — М. : Academia, 1999. — 640 с. — Режим доступа : http://iir-mp.narod.ru/books/inomezcev/page_1003.html. — Назв. с екрана.
20. Хантингтон С. Кто мы?: Вызовы американской национальной идентичности / С. Хантингтон ; [пер. с англ. А. Башкирова]. — М. : ООО «Издательство АСТ»: ООО «Транзиткнига», 2004. — 635 с.
21. Хантингтон С. Третья Волна: демократизация на исходе 20 века / С. Хантингтон. — М. : РОССПЭН, 2003. — 368 с.
22. Diamond L. Developing Democracy: Toward Consolidation / L. Diamond. — Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1999. — 362 p.
23. Rose R. What are the Origins of Political Trust? : Testing Institutional and Cultural Theories in Post-Communist Societies / R. Rose, W. Mishler // Comparative Political Studies. — 2001. — Vol. 34, N. 1. — P. 30–62.
24. The American Voter / [Campbell A., Converse P., Miller W., Stokes D.]. — New York, 1960.

Методичні вказівки до семінарських занять.

Кожне питання семінарського заняття повинно містити коротку постановку проблеми, доповідь мусить мати послідовне викладення науковою мовою та закінчуватися висновком.

Після закінчення викладення питання (термін доповіді може складати 5-10 хвилин) студент повинен вміти відповісти на поставлені питання аудиторії та викладача. Відповіді доповідача оцінюються як додаткові бали, так само й питання поставлені іншими студентами зараховуються їм як додаткові бали.

Кожне питання семінарського заняття обговорюється у вигляді дискусії (якщо проблема містить спірні питання) або підведення підсумків. Якщо аудиторія має доповнення, то вони також оцінюються як додаткові бали.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. В чому полягає актуальність вивчення аналізу політики ?
1. Назвіть методологічні проблеми аналізу державної політики.
2. Які ви знаєте теоретичні підходи до аналізу державної політики?
3. Дайте характеристику основним аспектам змісту поняття «аналіз державної політики».
4. Дайте визначення поняттям: «політика», «державна політика», «дослідження політики», «аналіз політики».
5. Які наукові галузі стали підставою появи і розвитку сучасного аналізу політики?
6. З яким історичним періодом пов'язане зростання емпіричних досліджень? Як це вплинуло на розвиток аналізу політики?
7. Коли вперше виник термін «аналіз політики»?
8. Відомо, що поява і розвиток прикладної соціальної науки стали відповіддю на зростання рівня невизначеності в процесі переходу від аграрного до індустріального суспільства. Про яку невизначеність ідеться?
9. Назвіть суміжні науки та професії, споріднені з аналізом політики. Охарактеризуйте стан кожної з них в Україні.
10. Якими суспільними цінностями має надихатися аналіз політики?
11. Що таке «мозкові центри»? Які мозкові центри в Україні вам відомі і що ви можете сказати про їхню діяльність?
12. Охарактеризуйте середовище суспільної політики.
13. Що передбачає аналіз стейкхолдерів політики ?
14. Охарактеризуйте сутність, функції та напрямки державної політики?
15. Виберіть з наведених у тексті визначень державної політики те, що найбільше відповідає українській реальності. Обґрунтуйте своє рішення.
16. Які інструменти політики ви вважаєте найвпливовішими і чому ?
17. Назвіть етапи процесу вироблення політики.
18. Як, на вашу думку, чи відповідає процес вироблення державної політики в Україні вказаним етапам? Якщо ні, то які з них залишаються без уваги?

19. У чому полягає конструктивність взаємозв'язку державної політики та соціально-економічних умов розвитку суспільства?
20. Яким чином цінності суспільства впливають на державну політику?
21. Охарактеризуйте взаємозв'язок державної політики й державного управління.
22. Дайте характеристику організаційної сфери державної політики.
23. Як функціонує політична система?
24. Поясніть, чим відрізняються результати і наслідки політики.
25. Наведіть приклад непередбачуваних наслідків політики.
26. Охарактеризуйте поняття «аналіз політики».
27. Як ви розумієте підходи до аналізу політики ?
28. Які існують форми аналізу політики? Якому з них ви б віддали перевагу у своїй аналітичній діяльності і чому?
29. З якими труднощами на кожному етапі проведення аналізу політики ви б зіткнулися? Чи здатні ви передбачити можливі шляхи їхнього подолання?
30. Як ви вважаєте, чи існує реальна небезпека послаблення ролі представницьких органів влади внаслідок широкого застосування аналізу державної політики?
31. Які ви знаєте типи державної політики ?
32. В чому полягає значення процедурної політики? Наведіть приклади.
33. В чому принципова різниця між розподільною та регулятивною політикою?
34. За яких умов символічна політика може перетворитися на матеріальну? В чому значення символічної політики?
35. Що являють собою колективні блага? В чому їхня відмінність від приватних?
36. Яка роль аналітичного документа в процесі розробки політики?
37. У чому полягає відмінність дослідження політики і аналізу політики?
38. Охарактеризуйте види політичного документа?
39. Які ви знаєте методики написання аналітичного документа?
40. Назвіть основні структурні елементи аналітичного документа?
41. В чому полягають античні тенденції визначення сутності та механізму політичних рішень?
42. Які теорії виступили джерелами сучасного розвитку теорії прийняття рішень в сфері політики?
43. Основні етапи формування сучасної політико-управлінської науки.
44. В чому сутність сучасної теорії прийняття рішень?
45. Що таке політичне рішення?
46. В чому полягає специфіка політичних рішень?

47. Особливості державно-політичних рішень.
48. Типологія політичних рішень.
49. Нормативні та поведінкові підходи до визначення процесу прийняття політичних рішень.
50. Що таке політико-управлінський цикл?
51. Основні витоки формування теорії політико-управлінського циклу.
52. В чому полягає сутність політичного порядку денного?
53. Фази політико-управлінського циклу в моделі У. Дженкінса.
54. Якою є специфіка класичних моделей політико-управлінського циклу.
55. Сутність моделі "політико-управлінських потоків" Д. Кінгдона.
56. Особливість моделі "раундів" Г. Тейсмана.
57. Основні фази політико-управлінського циклу прийняття рішень.
58. Методи прийняття політичних рішень Ч. Лідблома та А. Етціоні.
59. Стилї прийняття політичних рішень.
60. Сутність та специфіка вибору альтернатив рішення.
61. Основні методичні підходи до аналізу та вироблення альтернатив рішення.
62. В чому полягає зміст описового підходу до вироблення та аналізу альтернатив рішення?
63. Сутність сценарного підходу вироблення та аналізу альтернатив.
64. Динамічний аналіз розвитку проблемної ситуації в часі.
65. Чинники та обмеження процесу вибору альтернатив.
66. Застосування методу «мозкового штурму» для аналізу і обрання альтернатив рішення.
67. Операційна схема застосування методу «мозкового штурму».
68. Метод колективних експертних оцінок в контексті процедури аналізу та вибору альтернатив рішення.
69. Сутність раціональності політичних рішень.
70. Які виділяються типи раціональності альтернатив рішень?
71. Чинники, що впливають на процес прийняття раціонального рішення.
72. Правила обрання раціональних альтернатив.
73. Критерії прийняття оптимального рішення.
74. Сутність алгоритму прийняття ефективних рішень за визначенням американських дослідників Л. Планкетта та Г. Хейла.
75. Основні вимоги, що пред'являються до оцінки ефективних рішень.
76. Основні визначення процесу впровадження рішень.
77. Сутність «ефекту впровадження» за П.Сабатьєром.

78. Які вам відомі інструменти впровадження рішення?
79. Методи впровадження політичного рішення за Л.Паєм.
80. Моделі впровадження рішення.
81. Обмеження та проблеми впровадження рішень.
82. Механізм і система розробки і ухвалення рішень у сфері державної політики.
83. Сутність моделі гармонізації інтересів.
84. Модель прийняття рішень принципом згоди більшості.
85. Модель ухвалення рішень на основі консенсусу.
86. Специфіка прийняття урядових рішень.
87. Сутність та специфіка формальної, змагальної та колегіальної моделі прийняття урядових рішень.
88. Характеристика адміністративних рішень.
89. Типи адміністративних рішень.
90. Типова модель ухвалення адміністративних рішень.
91. Специфіка зовнішньополітичної сфери прийняття рішень.
92. Основні моделі прийняття політичних рішень у сфері зовнішньої політики.
93. Специфіка прийняття рішень в Європейському союзі.
94. Виникнення та розвиток експертно-аналітичних структур.
95. Функції та типи «фабрик думок».
96. Міжнародні неурядові організації як суб'єкти прийняття рішень у сфері зовнішньої політики.
97. Розкрийте сутність поняття «ідентичність».
98. Охарактеризуйте методологічні підходи вивчення концепту ідентичності: примордіалізму, есенціалізму і конструктивізму.
99. В чому полягають особливості «політичної ідентичності»?
100. Дайте характеристику формам політичної ідентичності за М. Кастельсом. Чому вони є актуальними в період суспільних трансформацій?
101. Назвіть фактори і механізми формування політичної ідентичності.
102. Дайте характеристику функціям політичної ідентичності?
103. Визначте типи політичної ідентичності, які характерні для сучасного українського суспільства.
104. В чому полягають криза політичної ідентичності українських громадян на сучасному етапі?
105. Сформулюйте головні завдання стратегії розвитку політичної ідентичності в сучасній Україні.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Концепції державної політики в роботах закордонних авторів: Д. Веймер, Л. Пал, К. Вайс, П. Браун та ін.	4
2.	Дослідження державної політики в роботах українських авторів: В. Тертичка, В. Романов, С. Дацюк, Ф. Рудича, Т. Брус, О. Рудік та ін.	4
3.	Історичний досвід реалізації антикризових програм. "Новий курс" Ф. Рузвельта. Економічна програма Л. Ерхарда в ФРН, "Японське економічне чудо".	4
4.	Порівняльний аналіз економічної політики держави в країнах світу.	6
5.	Особливості економічної політики держави в Україні.	6
6.	Аналіз соціальної політики в Україні	4
7.	Центри аналізу політики в Україні	2
8.	Аналіз типів державної політики по проблемі по проблемі	2
9.	Модельний аналіз державної політики по проблемі	2
10.	Державна політика як фактор діяльності державного апарату та державної служби.	2
11.	Параметри, критерії та процедури вибору політики.	4
12.	Державні цільові програми і послуги	4
13.	Оцінки виконання державної політики.	4
14.	Аналіз результатів і наслідків політики.	4

ІНДИВІДУАЛЬНІ НАУКОВО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ.

У першому модулі аспірант готує індивідуальне завдання (есе 1), яке є експертно-аналітичною запискою з конкретної практичної проблеми у сфері державної політики. Студенту необхідно розробити мікропрограму індивідуального дослідження обраного конкретного випадку. Основні елементи подібної програми: 1) постановка проблеми; 2) концептуалізація обраного об'єкту; 3) побудова робочої моделі-гіпотези у вигляді «дерева проблем» і «дерева цілей»; 4) відбір і комбінування методів аналізу для складання методики; 5) збір і аналіз даних; 6) інтерпретація результатів. Для оволодіння інструментами аналізу політики застосовується модельний аналіз державно-політичних процесів за допомогою теоретичних моделей Т. Дая. У програму як обов'язкові компоненти закладаються прийоми демонстрації і графічної візуалізації матеріалу.

У другому модулі аспірант готує індивідуальне завдання (есе 2), яке за змістом є прикладним проектом, суть якого полягає у виборі й обґрунтуванні альтернативи за рішенням досліджуваної проблеми державної політики. Основними методами роботи над есе 2 є модель "Цикл політики" Д. Андерсона і У. Данна, Е. Бардача, визначення фаз політико-управлінського процесу ухвалення рішень А. Дегтярева, В. Романова, В. Тертички.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Рівень 1.

Дати визначення: державна політика, аналіз державної політики, інструменти державної політики, типи державної політики.

Рівень 2. **Навести приклади типів державної політики в Україні**

Рівень 3. **Надати характеристику:** Політичні та адміністративні рішення

Рівень 4. **Надати розгорнуті відповіді на запитання:**

1. Актуальність вивчення аналізу державної політики.
2. Результати і наслідки політики.
3. Модельний аналіз політики.
4. Становлення аналізу політики в сучасній Україні.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ПРИСВОЮЮТЬСЯ СТУДЕНТАМ**Розподіл балів**

Семінарські заняття	20 балів
СРС	10 балів
ІНДЗ	20 балів
Екзамен	50 балів
Загалом	100 балів

ЛІТЕРАТУРА.

Основна література

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К., 1996. – 55 с.
2. Аналіз державної політики та прийняття рішень парламентом України у здійсненні конституційних функцій: Посібник / В.А. Гошовська, П.В. Мироненко, М.М. Газізов, О.З. Босак. – К. : НАДУ, 2010. – 88 с.
3. Браун М. Посібник з аналізу державної політики / Пол Браун / Пер. з англ. – К.: Основи, 2000. – 243 с.
4. Вайс К.Г. Оцінювання: методи дослідження програм та політики / К.Г. Вайс / Пер. з англ. Р.Ткачука; Наук.ред. О.Кілієвич. – К.: Основи, 2000. – 671 с.
5. Валевський О.Л. Державна політика в Україні: методологія аналізу, стратегія, механізми впровадження: Моногр. / О.Л. Валевський. – К.: НІСД, 2001. – 242 с.
6. Ведунг Е. Оцінювання державної політики і програм / Е. Ведунг / Пер. з англ. В.Шульги. – К.: ВСЕУВИТО, 2003. – 350 с.
7. Веймер Д., Вайнінг Е. Аналіз політики: Концепції і практика. – К.: Основи, 1998. – 654 с.
8. Войтович П.П. Процес прийняття рішень у зовнішній політиці держави. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_NII_2008/Pravo/35364.doc.htm
9. Газізов М.М. Організаційно-правове регулювання лобістської діяльності в органах представницької влади // [Електронний ресурс]. – Режим доступу www.politika.cn.ua, Експертна думка, 2010.
10. Газізов М.М. Практичні аспекти застосування лобістської діяльності у вітчизняному парламентаризмі // Часопис “Парламент”. - 2010. – №2. - С. 61-64.
11. Горбатенко В.П. Політичне прогнозування: теорія, методологія, практика / В.П. Горбатенко / Ін-т держ. і права ім. В.М.Корецького НАН України. – К.: Генеза, 2006. – 395 с.
12. Гошовська В.А., Мироненко П.В., Босак О.З. Аналіз державної політики та прийняття управлінських рішень: навч.-метод. посіб. – К.: НАДУ, 2010. – 88 с.
13. Гошовська В., Пашко Л. Реформування Української держави як виклик сьогодення // Вісн. НАДУ. – 2011. – № 1. – С. 14-22.
14. Дегтярєв А.А. Принятие политических решений: Учебное пособие. – М.: КДУ, 2004. – 416 с.

16. Дегтярев А.А. Политический анализ как прикладная дисциплина / А.А. Дегтярев. – М.: МГИМО МИД РФ, 2004. – 320 с.
17. Демиденко В.О. Державне будівництво та місцеве самоврядування в Україні. (у схемах): Посібник. – К.: КНТ, 2007. – 440 с.
18. Державна політика: аналіз та механізми впровадження // О.І. Кілієвіч, В.В.Тертичка. – К.: НАДУ, 2009. – 88с.
19. Истон Д. Категории системного анализа политики / Д. Истон // Філософія політики: Хрестоматія: у 4 т. / Авт.-упоряд. В.П. Андрущенко (кер.) та ін. – К.: Знання України, 2003. – Т. 3. – С. 217 – 233.
20. Здійснення державної регуляторної політики органами місцевого самоврядування : практ. посіб. / О.В. Літвінов, Н.М. Літвінова, Н.В. Стаднічук [та ін.]; за заг. ред. О.В. Літвінова. – Д. : МОНОЛІА, 2012. – 100 с.
21. Кальниш Ю.Г. Концепти і парадокси політичного аналізу в державному управлінні / Ю.Г. Кальниш // Наукові праці: Науково-методичний журнал. – Вип. 147. Т. 159. Державне управління. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – С. 11-18.
22. Кальниш Ю.Г. Політична аналітика в державному управлінні: теоретико-методологічні засади: Моногр. / Ю.Г. Кальниш. – К.: Вид-во НАДУ, 2006. – 272 с.
23. Коваленко А.О. Політичний аналіз і прогнозування / А.О. Коваленко. – К.: Наук. світ, 2002. – 201 с.
24. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве сомоврядування в Україні: Підручник / 2-е изд., перероб. і доп. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 504 с.
25. Лобанов В. Государственное управление и общественная політика: Учебное пособие. – СПб.: С.-Петербург, 2004. – 448 с.
26. Маринко Г.И. Управленческий консалтинг: Учебное пособие. – М.: ИНФРА–М., 2009. – 381 с.
27. Мироненко П.В. Форма державного правління як концептуальна і практична проблема: досвід України / П.В.Мироненко // Політологічний вісник. Збірн. наук. праць. – К.: “ІНТАС”, 2011. – Вип. 52. – С. 219-228.
28. Мироненко П.В. Роль політичної стратегії і тактики у функціонуванні системи державного управління / П.В. Мироненко // Сучасна українська політика. – К.: Вид-во “Центр соціальних комунікацій”, 2011. –Вип. 25. – С. 193-202.
29. Нижник Н.Р., Пашко Л.А. Гармонізація управлінської взаємодії у форматі “керівник – підлеглий” як пріоритет сьогодення державної служби України // Публічна адміністрація в

- Україні: становлення та розвиток: Монографія / За заг. ред. Толстоухова А.В., Нижник Н.Р., Гончарук Н.Т. – Д.: Монолит, 2010. – С. 278-297.
30. Новакова О.В. Політичний процес: сутність та сучасні тенденції розвитку: Навчальний посібник. – Луганськ: «Елтон-2», 2010. – 244 с.
31. Пал Леслі А. Аналіз державної політики / Л.А. Пал / Пер. з англ. І.Дзюб. – К.: Основи, 1999. – 422 с.
33. Парламентаризм та парламентська діяльність: словник-довідник. / за заг. ред. В.А. Гошовської. Уклад.: В.А. Гошовська, М.М. Газізов, В.М. Гурієвська, К.Ф. Задоя, та ін. – К.: НАДУ, 2010. – 352 с.
34. Парсонс В. Публічна політика: Вступ до теорії й практики аналізу політики: Пер. з англ. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. – 549 с.
35. Пашко Л.А. Соціальна ефективність як виклик сьогодення державного управління // Вісн. НАДУ. – 2011. – № 2. – С. 19-24.
36. Політична аналітика та прогнозування: Навч. посіб./ Ребкало В.А., Валецький О.Л., Кальниш Ю.Г., – К.: Вид-во УАДУ, 2002. – 60 с.
37. Ребкало В.А. Практикум з політичної аналітики в державному управлінні: Навч.-метод. посіб. / Ребкало В.А., Кальниш Ю.Г., – К.: Вид-во НАДУ, 2005. – 56 с.
38. Романов В.Є. Вступ до аналізу політики. Навч. посібник. – К., 2001.
39. Симонов К.В. Политический анализ: Уч. пос. / К.В. Симонов. – М.: Логос, 2002. – 280 с.
40. Ситник С. Інституалізація публічної політики / С.В. Ситник // Політологічний вісник : зб-к наук. праць. – К. : «ІНТАС», 2011. – Вип. 52. – С. 210–218.
41. Ситник С. В. Політична прохідність політико-управлінських рішень / С.В. Ситник // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс] – 2011. – № 4. – Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua>
42. Ситник С.В. Мережі публічної політики / С.В. Ситник // Політологічний вісник. Зб-к наук. праць. – К. : «ІНТАС», 2011. – Вип. 53. – С. 211–218.
43. Ситник С. В. Мережева структура публічної політики та управління / С. В. Ситник // Державне управління: удосконалення та розвиток [Електронний ресурс] – 2011. – №. 5– Режим доступу: <http://www.dy.nauka.com.ua>
44. Ситник С. В. Роль публічної політики у забезпеченні легітимації правлячого режиму / С.В. Ситник // Політологічний вісник : зб-к наук. праць. – К. : «ІНТАС», 2011. – Вип. 54. С. 180–189.

45. Сурай І.Г. Сутність професіоналізму еліт в державному управлінні / Інна Сурай // Зб. наук.праць НАДУ / за заг. ред. Ю. В.Ковбасюка. – К. : Вид-во НАДУ, 2010. – Вип. 1. – С. 40-49.
46. Телешун С.О., Ситник С.В. Правові механізми реалізації публічної політики / С.О. Телешун, С.В. Ситник // Державне управління: теорія та практика. – НАДУ, 2010. – Вип.2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej12/index.htm>
47. Телешун С. О. Суспільні виклики та ефективна публічна влада: українські реалії / С. О. Телешун // Трибуна. – 2010. – № 7–8. – С. 8–11.
48. Телешун С. О., Журавльов А. В. Електронний інформаційний простір і публічна політика / С. О. Телешун, А. В. Журавльов // Політичний менеджмент. – 2010. – № 5. – С. 113–127.
49. Телешун С. О. Правові механізми реалізації публічної політики / С.О. Телешун // Науковий збірник НАВСУ. – 2011. – № 2. – С. 7 – 16.
50. Тертичка В. Державна політика: аналіз та здійснення в Україні. – К.: Видавництво Соломії Павличко "Основи", 2002. – 750 с.
51. Тертичка В. Політичні аспекти вироблення державної політики в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Вип. 12. – С. 58-70.
52. Тертичка В. Інструменти суспільної політики та практика застосування в Україні // Сучасна українська політика. Політики і політологи про неї. – К., 2008. – Спецвипуск: Політичні технології. – С.33-41.
53. Управління. Менеджмент. Адміністрування: теоретичні основи. – Навч. посіб. / Д.В. Кармишев, Ю.Г. Кальниш, І.О. Кононов. – Х.: Вид-во “Точка”, 2010. – 296 с.
54. Філіпповський В. М. Основи теорії державного управління: Навчальний посібник / В. М. Філіпповський. – Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2009. – 216 с.
55. Щедрова Г. П. Громадянське суспільство та політична культура: теоретичний і прикладний аспекти. Монографія / Галина Петрівна Щедрова. – Луганськ: «Елтон-2», 2010. – 308 с.
56. Янг Е. Як написати дієвий аналітичний документ у галузі державної політики: Практичний посібник для радників з державної політики у Центральній і Східній Європі / Е. Янг, Л. Куїнн; пер. з англ. С. Соколик; наук. ред. пер. О.Кілієвич. – К.: К.І.С., 2003. – 120 с.
57. Anderson J. Public Policymaking: An Introduction. Boston – New York. 2003.
58. Bardach E. A Practical Guide for Policy Analysis: The Eightfold Path for More Effective Problem Solving. N.Y., L., 2000.

59. Birkland T.. An Introduction to the Policy Process: Theories, Concepts, and Models of Public Policy Making. N.Y; L., 2001
60. Dunn W. Public Policy Analysis: An Introduction. 2nd ed. Englewood Cliffs, 1994.
61. Dunn, W. Public Policy Analysis: An Introduction, 2nd ed., Englewood Cliffs, – N-Y.: Prentice Hall, 1994. – 380 p.
62. Jenkins W. Policy Analysis. Oxford, 1978.
63. Hogwood B., Gunn L. Policy Analysis for the Real World. Oxford, 1984.
64. Kelly R., Palumbo D. Theories of Policy Making. – Encyclopedia of Government and Politics. Vol. 2 (ed.) Hawkesworth M., Kogan M. L., N.Y. 1992.
65. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, 1956.
66. Lindblom C., Woodhouse E. The Policy-Making Process. Englewood Cliffs. 1993.
67. Manheim G., Rich R. Empirical Political Analysis: Research Methods in Political Science. New York. 1991.
68. Sabatier P. Theories of Policy Process: Theoretical Lenses on Public Policy. Boulder. 2001.
69. Teisman G. Models for Research into Decision-Making Process: On Phases, Streams and Decision Making Rounds // Public Administration. – 2000. – vol. 78. – №4.

Додаткова література

1. Гончарук Н.Т., Сурай І.Г. Портрет керівника в державному управлінні: соціально-психологічний аспект / Наталія Гончарук, Інна Сурай // Вісн. НАДУ. –2010. – № 2. – С. 57-65. – Авторські с. 61-65.
2. Основи вітчизняного парламентаризму : підруч. для студ. вищ. навч. закл. : у 2 т. / за заг. ред. В.А.Гошовської. – К. : НАДУ, 2012. – Т.1. – 464 с.; Т. 2 – 340 с.
3. Аудит адміністративної діяльності: Теорія та практика. - К.: Основи, 2000. - 190 с.
4. Брус Т. Аналіз державної політики: Оцінка як важливий етап процесу // Актуальні проблеми державного управління: Зб. наук. праць Дніпропетровського філіалу Української Академії державного управління при Президентіві України. - 2000. - № 1. - С. 83-91.
5. Брус Т. Аналіз політики і стратегічне планування. // Там само. - 2000. - №2. - С. 167-173.
6. Галаган Л. Організаційні засади взаємодії парламенту і уряду в контексті політичної реформи в Україні // Політичний менеджмент. – 2009. - №6 (39). – С.48 – 56.
7. Государственная политика и управление: Учебник: В 2-х ч. – Ч. 1. / Под ред. Л. В. Сморгунова. – М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2006. – 384 с.

8. Державне управління.: Навч. посіб. / А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко. - За ред. А.Ф. Мельник. - К.: Знання-Прес, 2003. - 343 с.
9. Малкіна Г. М. Трансформація інститутів політичної відповідальності в системі вищих органів державної влади України //Політологічний вісник. Зб-к наук. Праць. – К.: «ІНТАС», 2009. – Вип. 45. -332 – 342.
10. Політологічний енциклопедичний словник. Упорядник В. П. Горбатенко.– К.: Генеза, 2004. – с. 522.
11. Рубанов В. Системна сутність політичного аналізу // Політичний менеджмент. – 2010. - № 4 (43). – С.42 – 53.

12. Інтернет ресурси

1. Урядовий портал <http://www.kmu.gov.ua/control/>-
2. Офіційний портал Верховної Ради України <http://portal.rada.gov.ua/>-
3. <http://www.president.gov.ua/> Офіційне представництво Президента України
4. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського –
<http://www.nbuv.gov.ua/>
5. Сайт Національної Парламентської бібліотеки України – <http://www.nplu.kiev.ua/>
6. Сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України – <http://www.ipiend.gov.ua/>
7. Сайт Українського незалежного центру політичних досліджень –
<http://www.usipr.kiev.ua/>
8. Сайт Українського центру політичного менеджменту – <http://www.politik.org.ua/>
9. Сайт журналу «Віче» – <http://www.viche.info/>
10. Сайт альманаху «Грані» – <http://www.grani.org.ua/>
11. Сайт наукового вісника «Гілея» – <http://www.gileya.org.ua/>
12. Сайт журналу «Нова парадигма» – <http://www.novaparadigma.org.ua/>
13. Сайт журналу «ПОЛІС» – <http://www.polistudies.ru/>
14. Сайт журналу «Общественные науки и современность» –
<http://www.ons2000.chat.ru/index.htm>
15. Сайт журналу «Полития» – <http://www.nasledie.ru/>
16. Сайт журналу «Политическая экспертиза» – <http://www.politex.info/>
17. Электронная библиотека ГУМЕР – <http://www.gumer.info/>
18. Портал политических наук – <http://www.politzone.in.ua/>

ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Сутність і структура та методи дисципліни “Державна політика”.
2. Концепції державної політики в роботах закордонних (: Д. Веймер, Л. Пал, К. Вайс, П. Браун та ін.) та українських (В. Романов, В. Тертичка, В. Грановський, С. Дацюк й ін.) авторів.
3. Джерельно-матеріальна база дослідження державної політики та інструменти державної політики.
4. Сутність і напрямки державної політики.
5. Взаємозалежність суспільних умов і державної політики.
6. Результати та наслідки політики
7. Етапи формування державної політики.
8. Технології формування державної політики.
9. Сутність поняття аналізу політики. Класифікація підходів до аналізу політики.
10. Характеристика аналізу політики і його форми. Основні етапи аналізу політики.
11. Генезис аналізу політики з найдавніших часів до сучасного етапу.
12. Історична практика і проблеми становлення аналізу політики в сучасній Україні.
13. Значення аналізу політики в процесі трансформації українського суспільства.
14. Роль аналітичного документа в процесі розробки політики.
15. Різні види, структурні і текстуальні особливості аналітичного документа.
16. Сутність, структура та інструменти економічної політики держави.
17. Основні критерії і показники ефективності економічної політики.
18. Економічна політика держави в ринковій системі господарства.
19. Сутність і основні напрямки соціальної політики держави.
20. Аналіз основних проблем соціальної політики в Україні.
21. Формування і реалізація зовнішньої політики в Україні.
22. Основні принципи етнополітики в Україні.
23. Сутність і основні принципи екологічної політики держави.
24. Дефініційні особливості поняття “державна політика”.
25. Інституціональна і процесуальна моделі політики.
26. Моделі політики: групова, еліти.
27. Моделі політики: раціональна, інкрементальна.
28. Моделі політики: ігрова, системна, суспільного вибору.
29. Критерії типологізації і види державної політики.
30. Субстантивна і процедурна державна політика.
31. Рознодільча і регулятивна державна політика.

32. Саморегулятивна і перерозподільча державна політика.
33. Матеріальна і символічна державна політика.
34. Процес і форми ухвалення рішень.
35. Політичні рішення: типи, моделі, стилі.
36. Адміністративні рішення: типи, моделі.
37. Модель реалізації державних рішень Дж. Прессмана і А. Вілдавські.
38. Модель реалізації державних рішень М. Ліпські, Би. Хьерна, Р. Елмора.
39. Суть і типи оцінок виконання державної політики.
40. Оцінні дослідження виконання державної політики.
41. Аналіз впливу державної політики.
42. Оцінка і модифікація державної політики.
43. Функціональний аналіз і типи функціональних оглядів державної політики.
44. Місце формальних центрів і неформальних угруповань в процесі ухвалення політичних рішень.
45. Державне управління як владний механізм реалізації державної політики.
46. Соціально – економічне і політичне оцінювання державної політики.
47. Способи і технологи блокування політичних рішень (на окремому прикладі).
48. Аналіз політики на прикладі окремої суспільної проблеми.
49. Державні цільові програми і послуги
50. Вироблення та презентація рекомендацій.
51. Основи професійної етики експерта політики.
52. Основні наукові підходи до визначення процесу прийняття рішень
53. Класичні моделі процесу прийняття рішень.
54. Альтернативні моделі "політико-управлінських потоків" Д. Кінгдона і "раундів" Г. Тейсмана.
55. Технологія підготування, прийняття і реалізації політичного рішення
56. Сутність політичного порядку денного.
57. Етапи формування політичного порядку денного.
58. Визначення проблем.
59. Організаційні складові процесу вироблення альтернатив.
60. Метод «мозкового штурму».
61. Метод «Дельфі».
62. Типи та чинники раціональності альтернатив рішення.
63. Алгоритми ефективності прийняття рішень
64. Інструменти та методи реалізації політичних рішень

65. Особливості прийняття рішень у сфері державної політики.
66. Специфіка прийняття урядових рішень.
67. Специфіка сфери прийняття зовнішньополітичних рішень.
68. Моделі та методики прийняття рішень у зовнішній політиці.
69. Державна політика ідентичності: типи та функції
70. Роль політики ідентичності в політичному процесі